

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Nicolai Mazzotta theologia moralis

omnem rem moralem absolutissime complectens

Mazzotta, Nicolò

Augustae Vindelicorum & Cracoviae, 1756

Quæstio III. De Cordis Contritione?

urn:nbn:de:hbz:466:1-41004

VIII. Contra octavum: Etsi mendacium in re levi semper sit leve, est tamen semper mortale, si addatur juramentum; dicere autem *In conscientia mea*, ex dictis etiam de Juram. non est tale (nisi adsit conscientia erronea) per se enim significat interpositionem suæ auctoritatis fide dignæ.

IX. Contra nonum: De non concupiscenda re aliena, &

X. Contra decimum: De non concupiscenda muliere aliena dictum est jam paulo ante §. 3. ubi de desiderio, & delectatione morosa, & fusius in Tract. de Conscient. loc. sup. cit.

QUÆSTIO III.

De Cordis Contritione.

CORDIS Contritio, ut vocatur à Florentino, definitur à Trident. *sess. 24. cap. 4.* *Est animi dolor, & detestatio de peccato commisso cum proposito non peccandi de cætero.* Hæc contritio sic generice accepta dividitur ab eodem Trident. *can. 3. & can. 5.* in perfectam, quæ absolute vocatur *Contritio*, & in imperfectam, quæ ab eodem appellatur *Attritio*. Itaque ad vitandam æquivocationem, contritionem generice acceptam dicemus dolorem de peccatis; hunc deinde dividemus in dolorem perfectum, quem vocabimus *Contritionem*; & in imperfectum, quem dicemus *Attritionem*; tum deum agemus de *Proposito*.

CAPUT I.

Quid de Dolore peccatorum?

VIDENDUM I. Quinam dolor requiratur ad valorem hujus Sacramenti? II. Quæ sint ejus Qualitates? III. Quando debeat elici?

§. I.

Quinam dolor requiratur ad pœnitentiæ valorem?

DICO primo: Ad Sacramentum pœnitentiæ essentialiter requiritur dolor formalis peccatorum: Doctores

res communiter cum Suarez d. 20. *Sacram.* ubi oppositum vocat temerarium, & Vafq. erroneum. Ratio est, quia Flor. & Trid. loc. cit. requirunt absolute, & simpliciter aliquam contritionem tanquam partem hujus Sacramenti; atqui contritio est dolor, & detestatio de peccato commisso, ex eod. Trid. ergo requiritur dolor simpliciter, adeoque dolor verus, & formalis.

Hinc: Primo, Non satis est dolor virtualis, contentus in amore Dei super omnia, ut putavit Sylv. quia, quamvis amor Dei sit dolor virtualis, tamen absolute, & simpliciter non potest dici dolor, sed cum addito: ergo, quamvis per ipsum justificetur peccator extra Sacramentum, tamen per ipsum sine dolore formali non potest haberi Sacramentum. Similiter nec satis est solum propositum non peccandi de cætero, ut censuit Victor., quia est tantum dolor virtualis. Nec satis est voluntas suscipiendi hoc Sacramentum cum negatione actualis affectus ad peccatum, ut censuit Rosel. nec quæcunque displicentia peccati cum velleitate non peccandi de cætero, ut censuit Granad. quia nihil horum est dolor formalis. Atque hæc omnia procedunt etiam in confessione venialium; ita ut peccaret etiam mortaliter, qui absque dolore formali confiteretur venialia; quia, quamvis venialia sint materia levis, tamen frustrare Sacramentum est ex toto genere peccatum grave: Doctores communiter contra Fabr. Secundo, Neque satis est dolor putatus, nempe, si quis bona fide putet, se dolere, cum reipsa non doleat, ut putarunt Cordub. Sot. Cajet. Con. & alii; quia, quamvis sic confitendo excuseris à sacrilegio, tamen bona fides non potest dare sufficientiam, quam dolor ex institutione Christi habet in Sacramento; & à fortiori nec satis est dolor tantum externus, seu ore manifestatus, quo quis dicat Confessario, se dolere, & in corde non doleat, ut putavit Carolus ab Ascensione in suo Pentalogo, quia Florent. requirit contritionem cordis. Tertio demum, Nec satis est dolor, quo quis doleat, se non dolere, ut putarunt Pal. Nav. Sa, & alii; quia Concilia requirunt absolute dolorem de peccato. Notat tamen Arriag. vix fieri posse, ut quis efficaciter doleat de carentia doloris, & reipsa non doleat de peccato; quamvis enim non experiatur tunc sensibilem dolorem, tamen habebit spiritualem; & ideo putat, hunc talem posse tuto accedere ad hoc Sacramentum.

Dico

Dico secundo: Dolor formalis requisitus ad Sacramentum Pœnitentiæ debet esse simul detestatio peccati: Doctores communius cum Con. d. 1. n. 20. contra Dicast. d. 2. n. 103. & alios putantes, sufficere alterutrum, vel scilicet dolorem, vel detestationem. Ratio est, quia Trid. dicit, Contritionem esse *Animi dolorem, & detestationem*: ergo utrumque requiritur ad valorem Sacramenti. Explico utrumque. Dolor, & detestatio sunt actus odii; sed dolor est tristitia odio habens malum quæ præsens; detestatio est retractatio odio habens malum præteritum, ut olim commissum: utrumque hoc ex Trid. requiritur ad contritionem generice acceptam; ita ut pœnitens per dolorem tristetur de peccato commissio, quatenus est aliquod malum præsens, saltem quia præsens aliquod malum est olim peccasse; sicuti etiam olim bene egisse est aliquod bonum præsens, de quo potest semper gaudere; simul etiam pœnitens per detestationem retractet peccatum, ut olim commissum, ita ut velit, ut illud non commisisset, & efficaciter impediret, si poneretur in circumstantiis, in quibus posset illud impedire. Hinc Beati, qui aliquando in vita peccarunt, habent peccati detestationem, non tamen dolorem, cum sint hujus incapaces, & ideo non possunt habere actum contritionis. Econtra damnati habent dolorem, non tamen detestationem, quia non possunt amplius retractare peccatum, & ideo nec possunt conteri. Ergo homo, ut conteratur, utrumque habere debet; sive demum quod ad detestationem sequatur dolor veluti proprietas, ut putant Cajet. Navarr., Gob. & alii; sive quod inferat detestationem, putant Con. & alii; sive demum quod in hac vita non possumus elicere dolorem, quin sit, vel adjunctam habeat detestationem, nec possumus elicere detestationem, quin sit, vel adjunctum habeat dolorem, ut notat Con. ex D. Thom. 3. p. q. 84. Hinc communis Doctorum sensus est, eum valide absolvi, qui accedit cum dolore formali, licet expresse non cogitet de detestatione, satisque esse, si exercite detestetur peccatum; & ideo contritio perfecta, vel attritio præcipue significantur per dolorem.

Dico tertio: Dolor formalis sufficiens ad Sacramentum pœnitentiæ elici debet ex fide, & spe saltem virtuali: ita communis, & certa Theol. sententia cum D. Thom. Ratio est, quia Trident. *sess. 14. c. 4.* eosdem actus exigit pro dispositione ad Sacramentum pœnitentiæ,

tix, quos *sess. 6. c. 6.* exigit pro dispositione ad baptismum, ubi exigit actum fidei, spei: & ratio ulterior est, quia dolor sufficiens ad Sacramentum poenitentix debet esse supernaturalis, uti est certum; atqui nequit esse supernaturalis, nisi procedat ex fide (sine qua impossibile est placere Deo, ex Apostolo, & *Trid. sess. 6. c. 6.* ideoque D. Thom. in 4. d. 14. q. 1. a. 2. ait *Motum poenitentix præcedit actus fidei, quia accedentem ad Deum oportet credere*) uti etiam est certum; & rursus nisi etiam procedat ex spe venix, quod de attritione expresse habetur in *Trid. sess. 14. c. 3.* & de contritione D. Thom. cum communi ait, moraliter fieri non posse, ut voluntas in præsentis statu consurgat ad perfectum amorem, qualis est contritio, nisi prius erigatur per spem supernaturalem: ergo ad dolorem sufficientem in Sacramento poenitentix prærequiritur etiam actus fidei, & spei. Dixi, *Saltem virtualis*; nam sufficit actus fidei olim habitus, qui maneat adhuc in aliquo suo effectu, dum elicis dolorem; qui actus olim habitus expresse credidit mysterium Trinitatis, & Incarnationis: D. Thom. cum communi. Similiter sufficit exercite, & veluti experimentaliter cogitare, ac sperare à Deo remissionem, ejusque gratiam per dolorem in Sacramento.

§. II.

Quænam sint qualitates Doloris?

QUALITATES doloris requisiti ad valorem hujus Sacramenti sunt quinque: I. Ut sit liber: II. Efficax: III. Universalis: IV. Honestus: V. Supernaturalis.

I. Hic dolor debet esse liber, & voluntarius, ex *Trid. sess. 14. can. 5.* quia, si homo libere se avertit à Deo per peccatum, libere converti debet ad Deum per dolorem retractativum peccati. Quod verum est, etiam si convertatur ad Deum ex metu gehennæ, & poenarum, ex *Trid. cit.* cum talis metus non tollat rationem liberi, & voluntarii simpliciter.

II. Debet esse efficax, hoc est excludere debet voluntatem peccandi; quia *Trid. citat.* dicit, dolorem disponere ad gratiam in Sacramento recipiendam, si voluntatem peccandi excludat. Hinc male putarunt aliqui apud

apud Carden. ad valorem hujus Sacramenti sufficere, si dolor invincibiliter putetur esse efficax, cum debeat reipsa esse talis; aliter homo non diceretur simpliciter converti ad Deum. Quare peccator debet de peccatis dolere ex toto corde, ex tota anima, & ex totis viribus, non quidem intensive, sed appetiative, quo sensu etiam debet esse summus; quatenus ita appetiat peccatum super omne aliud malum, ut ab eo efficaciter se convertat ad Deum ex toto corde, &c. excludendo omnino à se voluntatem peccandi. Ubi etiam nota primo, quod non ideo dolor dicitur efficax, ex quod faciat, ut nunquam amplius peccetur, sed ideo, quia est talis naturæ, ut quamdiu duret, cum illo componi non possit voluntas peccati, de quo ipse est dolor: Croix num. 668. Nota secundo, Quod talis dolor sufficit, si sit in sola voluntate efficaciter detestante peccatum, adeoque sit pure spiritualis; etiam si non sentiatur in corpore sine lacrymis, &c. quia non est actus appetitus sensitivi, etsi illum comitari soleat aliquando dolor sensibilis, lacrymæ, &c. Debet vero per confessionem, vel aliud signum fieri sensibilis, hoc est externe manifestatus Confessario, ut possit hic valide absolvere; sic enim dolor fit pars Sacramenti, quod est signum sensibile.

III. Debet esse universalis, respectu scilicet mortalium, ita ut se extendat ad omnia mortalia, nondum remissa, quæ sunt in conscientia; quia in hac providentia non remittitur unum mortale sine remissione alterius, & nullum mortale remittitur sine efficaci dolore de illo: Doctores communiter. Non est autem opus descendere ad detestanda singula mortalia, quæ habes in conscientia; sed satis est, si ea universaliter detesteris, quia singulorum expressio requiritur in oris confessione, non in cordis dolore, ut notat Laym. unde, si advertis, te valde alicui crimini propensum, ne elicias actum doloris circa illud peculiare crimen ob periculum, ne illud ex animo detesteris, dum ad illud te reflectis; sed doleas de eo universaliter, & simul cum aliis peccatis, quia sic difficultatem dolendi, vel nullam senties, vel exiguam, ut bene addit Tamb. l. i. Conf. c. i. Dixi, Dolorem debere esse universalem respectu mortalium, quæ habes in conscientia; nam non est necesse, ut sit ex motivo universalissimo ad omnia mortalia possibilia; quia non teneris dolere de peccatis, quæ non fecisti; Suar. & alii communiter contra Bon. & alios. Neque urget pa-
ritas

ritas propositi, quod debet esse universalissimum de vitandis imposterum omnibus mortalibus possibilibus; nam Trid. definit, contritionem requisitam ad valorem Sacramenti esse *Dolorem de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cætero*; ubi prior pars satis innuit, non requiri dolorem universalissimum, sed tantum de commissis. Notat tamen Dicast, quod si prudenter timeas, ne alia etiam mortalia habeas, quæ non sunt in conscientia, teneris tunc ad dolorem universalissimum, ne exponas Sacramentum periculo carendi suo effectu.

Dubitant hic Doctores, An Sacramentum poenitentiae possit esse validum, & informe, ita ut valeat quidem, sed non producat gratiam, eo quod dolor inculpabiliter non se extendat ad omnia mortalia commissa, necdum remissa: uti esset, si Titius reus furti, & homicidii recorderetur tantum homicidii, & de hoc doleat ex motivo speciali ipsius homicidii?

Respondeo affirmative cum Suar. Henr. Tol. Bon. & aliis plurimis contra Vasq. Con. Laym. Pal. & alios. Quia, quamvis in casu non causetur gratia, cum furtum invincibiliter oblitum, nec virtualiter retractatum, sit obex, ideoque Sacramentum sit informe; tamen huic nulla pars essentialis deest, cum adsit integra confessio peccatorum, quæ sunt in conscientia, & solus dolor possit esse pars hujus Sacramenti, qui per hanc confessionem fieri potest sensibilis: dolor autem de furto, etiam adesset, non posset fieri sensibilis per hanc confessionem; nam poenitens expresse dicit, se non habere aliud peccatum: ergo habetur Sacramentum validum, licet informe; ita ut postea recipiatur etiam gratia, si eliciatur novus dolor ex motivo universalissimo in alia confessione, &c.

Objicies: Trid. *sess. 14. c. 5.* ait, *Reliqua peccata, quæ diligenter cogitanti non occurrunt, in universum eadem confessione inclusa esse intelliguntur*; atqui furtum in casu non intelligitur inclusum in hac confessione ob defectum doloris non se extendentis virtualiter ad ipsum: ergo talis dolor non sufficit ad valorem, &c. Secundo, Idem Trid. *cap. 3. & can. 4.* ait, dolorem quatenus ad plenam, perfectamque peccatorum remissionem ex Dei institutione requiritur, esse partem hujus Sacramenti, & ad ejus valorem requiri. Atqui talis non est dictus dolor, cum non sufficiat ad plenam remissionem peccatorum in Sacramento, ut patet: ergo, &c.

Respon-

Respondeo cum Averf. § 6. Trid. utroque loc. cit. loqui, prout per se, & ordinarie res contingit; explicat enim modum ordinarium, qui est, & procurari debet pro justificatione; ad quod, per se loquendo, requiritur, ut dolor se extendat ad omnia nondum remissa, ne impediatur effectus Sacramenti. At Trid. præscindit ab eo, quod per accidens, & raro contingit, ratione scilicet doloris bona fide non se extendentis ad aliqua peccata; nec ullibi negat, talem dolorem ita restrictum obesse valori Sacramenti, si pœnitens invincibiliter oblitus sit illius furti, vel etiam si putabat, illud esse remissum, aut non esse mortale. ut addit Suar.

IV. Debet esse honestus, ex Trid. *sess. 14. can. 5.* hoc est elicitus ex motivo honesto; qualis non est, si doleas v. g. de ebrietate, quia sic non potuisti occidere hostem; hoc enim est motivum inhonestum: vel quia contraxisti morbum; hoc enim motivum est indifferens: vel quia contraxisti infamiam; nam est motivum humanum: vel quia dedecet virum honoratum; etsi enim hoc sit motivum honestum, est tamen naturale, & ad dolorem in Sacramento requiritur motivum honestum supernaturale, ut mox dicam; idque esse potest quadruplex, vel bonitas Dei, vel turpitudine peccati, vel metus gehennæ, & pœnarum, vel spes gloriæ, & præmii, juxta dicenda c. 3.

V. Debet esse supernaturalis; nam Trid. *sess. cit. c. 4.* ait, esse donum, & impulsus Spiritus Sancti; & *sess. 6. can. 3.* anathema dicit illi, qui asserit, sine Spiritus Sancti inspiratione, & adjutorio posse hominem pœnitere, sicut oportet. Hinc damnatur ab Innoc. XI. hæc Prop. 57. *Probabile est, sufficere attritionem naturalem:* quæ damnatio indefinita excludere videtur etiam attritionem supernaturalem tantum quoad modum; vel tantum extrinsece ratione acceptationis Divinæ, & solum includere dolorem entitative, & substantialiter supernaturalem: Dicast. Croix, & alii communius contra Con. Cajet. & alios. Tunc autem dolor est entitative, & substantialiter supernaturalis, cum procedit ab uno ex quatuor motivis dictis numero antecedenti, non tamen utcumque cognito lumine naturæ, sed ut cognito lumine fidei supernaturalis, quæ proinde essentialiter prærequiritur ad hunc dolorem, tanquam principium supernaturale influens in ipsum: Sic, si quis doleat ex motivo bonitatis Divinæ, ut lumine naturæ notæ, dolor est naturalis, & insufficientis; secus vero, si ex eodem motivo,

tivo,

tivo, ut credito per Fidem: similiter, si doleat ob turpitudinem peccati, ut dissonantis rationi naturali, dolor est insufficientis: secus vero, si ob turpitudinem peccati, ut dissonantis lumini Fidei: quatenus v. g. privat gratia, reddit indignum Christi membrum, &c. ex dicendis fusius infra.

VI. Denique in dolore venialium requiruntur etiam dictæ qualitates, excepta tertia, Nam potest licite, & valide suscipi Sacramentum Pœnitentiæ, etsi dolor non se extendat ad omnia venialia, quæ pœnitens habet in conscientia, vel etiam confitetur. Et ratio est, quia, cum non sit obligatio confitendi venialia, & possit unum etiam per absolutionem remitti sine altero, sequitur, ut possit pœnitens absolvi de uno, de quo dolet, & non de altero, de quo non dolet, etiamsi utrumque confiteatur; aliter timorati passim deterrerentur à confessione venialium, cum facile accidat, ut inter ea sit aliquod, de quo quis efficaciter non doleat: Suar. Henr. Vasq. Hurt. Dian. p. II. t. 5. r. 22. & alii communiter contra Pal. & alios.

Dices: Qui confitetur aliquod veniale, exercite dicit se de eo dolere: ergo, si de eo non doleat, quamvis doleat de aliis, mentitur, adeoque irritat Sacramentum: rursus peccatum, de quo non doles, est materia inepta absolutionis; atqui subicere materiam ineptam absolutioni Sacramentali est mortale; uti etiam Hostiis triticeis consecrandis miscere avenaceam: ergo, &c.

Respondeo: Ad primum, etiam dato, quod sic mentiatur, tamen mendacium est circa rem levem, adeoque ad summum peccat venialiter, neque adeo irritat Sacramentum. Cæterum non mentitur, quia ex praxi, & sensu communi Fidelium intelligitur pœnitens in confessione venialium exercite dicere, se dolere de aliquibus illorum, & ab eis velle absolvi: reliqua vero confiteri ad sui humilitatem, & confusionem, vel ad manifestandam magis suam conscientiam, ut à Confessario dirigatur; uti etiam manifestantur habitus pravi, & inclinationes inordinatæ, quæ non sunt peccata. Ad secundum, nego minorem, & paritatem; nam in consecratione tot sunt Sacramenta, quot sunt Hostiæ, adeoque unaquæque Hostia est materia gravis, quam ut physice distinctam afficit forma consecrationis; at per absolutionem venialium fit unicum Sacramentum, quod sufficienter salvatur in uno veniali rite absoluto: ita Dicast. Rur-

fus

ius verba consecrationis diriguntur ad materiam, quæ absolute determinatur, & demonstratur per pronomen *Hoc*, adeoque de singulis Hostiis dicitur esse Corpus Christi; & ideo, si inter eas sit avenacea non apta fieri Corpus Christi, forma consecrationis fit falsa; at verba absolutionis non diriguntur ad peccata, sed ad pœnitentem, & indeterminate tantum, & in confuso attingunt peccata dicendo: *Quantum in me est, remitto tibi peccata*, quod manet verum, dummodo peccatum, de quo dolet, remittatur: ita Suar.

Ex dictis inferis, quod si doleas solum de venialibus gravioribus, etsi in fine dicas, *De his, & omnibus aliis meis peccatis doleo*, neque mentiris, quia ex communi sensu aliud non vis significare, quam quod doleas de illis, à quibus vis, & potes absolvi. Idem dic, si confitearis multa venialia, & doleas tantum de eorum frequentia, cum sit specialis inhonestas in eorum consuetudine, & propterea facilius possis sic dolere, ut notant Lugo, & alii. Cæterum, si advertas, te non dolere de aliquo veniali, melius tibi consulis, omittendo ejus confessionem: Suar.

§. III.

Quando dolor sit eliciendus?

CERTUM est, dolorem debere elici ante absolutionem, quia secus peccator non esset dispositus ad remissionem peccati: Doctores communiter. Si autem eliciatur in ipsa absolutione, ante tamen finem illius: Tamb. Gob. & alii putant sufficere: negat Lugo; momentque omnes, cavendum esse, ne Sacramentum exponatur periculo frustrationis. Imo Con. Laym. Pal. & alii putant, ne sufficere quidem, si eliciatur post confessionem ante absolutionem; quia, si confessio ipsa non procedat ex dolore, non est Sacramentalis, sed se habet veluti narratio historica, & aliunde dolor postea elicitus nec fit sensibilis per ipsam, utpote antecedentem: & hanc sententiam, utpote in se probabilem, & tutiorem vult Croix sequendam esse in praxi post Prop. 1. damnatam ab Inn. XI. alibi cit. infertque, quod si pœnitens post confessionem eliciat dolorem, debeat iterum se accusare saltem in genere de peccatis antea dictis, quia sic confessionem sufficienter repetit.

Com-

Communior tamen sententia cum Nav. Tol. Valq. Gurt. Dian. Bon. Fagun. Suar. d. 20. s. 4. & aliis plurimis docet, sufficere etiam dolorem elicitum post confessionem ante absolutionem; quod etiam probatur ex praxi Confessariorum, qui audita Confessione conantur efficacibus verbis adducere poenitentes ad dolorem, prout etiam faciendum monet Rit. Rom. §. 12. Ut autem talis confessio differat à narratione historica, satis est, si fiat ex voluntate habendi absolutionem; per quod etiam dicitur Sacramentalis: & similiter dolor postea elicitus sufficienter fit sensibilis ob eam confessionem, ut imperatam à tali voluntate suscipiendi Sacramentum, ad quod requiritur dolor; sit etiam sensibilis per expectationem absolutionis, continuatam genuflexionem, tensionem pectoris, &c. quæ sunt quasi continuata confessio: Suar. Lug. & alii. Neque huic sententiæ obest Prop. damnata; quia etiam dato, quod implicite loquatur de suscipiente Sacramentum (solum enim loquitur explicite de conferente) tamen in casu non sequimur opinionem probabilem, sed probabilissimam ex communi Doctorum sensu, & praxi Confessariorum, & intrinseca ratione; ita ut Abelly dicat, esse in praxi tutam, & Lugo dicat, oppositam sententiam esse singularem, & contra communem Theologorum; & aliunde solum prohibemur sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti relicta tutiore, non vero prohibemur sequi opinionem probabilissimam, ut patet ex Prop. 3. Tutioristarum damnata ab Alexand. VIII. *Non licet sequi opinionem vel interprobabiles probabilissimam,*

Quæres primo, An dolor elicitus ante confessionem, ut sit sufficiens ad Sacramentum, debeat esse elicitus ex intentione confitendi?

Respondeo, Plures Doctores cum Lug. Averf. Reglin. Tamb. Gob. Moya, & aliis putare, satis esse si per voluntatem consequentem referatur ad confessionem faciendam, quod Arriaga dicit esse certum. At contra Bon. Præp. Dicast. & alii etiam plurimi docent, quod debeat elici ex intentione confessionis, quia alias non esset actio Sacramentalis, nec pars Sacramenti; sicuti neque esset Sacramentalis ablutio facta sine intentione baptizandi, quamvis immediate post referretur ad baptismum, & proferatur forma. Hæc secunda sententia videtur probabilior, adeoque in praxi sequenda: addit tamen Pallav. quod, si dolori conjunctum sit desiderium
justifi-

justificationis, ut communiter accidit, tunc jam adest sufficiens voluntas confitendi saltem mortalia, quia horum confessio ex dictis q. 1. c. 2. est necessaria necessitate medii, vel in re, vel in voto.

Quæres secundo, Quamdiu ante confessionem elici possit dolor sufficiens ad illam?

Respondeo, Non opus esse, ut dolor physice per se ipsum coexistat cum confessione; quia hoc Sacramentum imitatur iudicium forense, in quo sententia sequi potest diu post accusationem, processum, & confessionem rei; & ideo etiam differt ab aliis Sacramentis, quorum formæ plerumque significant materiam suam actu adesse præsentem. Satis ergo est, si dolor moraliter coexistat confessioni, hoc est ita existimetur perdurare, ut Pœnitens ex vi illius censi possit adhuc pœnitere, dum absolvitur; quia sic constituit unum moraliter cum absolutione, eritque pars Sacramenti: Doctores communiter. Tandem autem dolor perdurare dicitur moraliter, quamdiu perdurat in aliquo suo effectu: ut si quis ex vi ipsius jam elicitus pergat examinare conscientiam, manere ante confessionale expectare locum confitendi, &c. sic enim dolor ille præteritus manet virtualiter in ejusmodi actionibus, utpote elicitis vi ipsius ab actu quodam tenui, & imperceptibili in mente relicto; et si per plures horas dolor ille anteceffit: ut dicimus de intentione virtuali in celebrante.

Hinc Moya dicit, sufficere dolorem, si duabus, vel tribus horis præcedat confessionem: Tamb. si toto die antecedenti: Gob. si etiam duobus diebus: Hurt. si quatuor, aut quinque, aut etiam pluribus diebus: Tancred. si etiam per mensem; & aliqui apud Dian. pag. 3. t. 4. r. 116. si etiam per plures annos, dummodo non sit retractatus. Verum ex dictis patet, statui non posse certum tempus, sed requiri, ut perseveret moraliter, seu virtualiter in aliquo ab eo relicto, ordinante cæteras actiones ad confessionem faciendam. Quare dictæ opiniones deserviri possunt, ut si quis post signa doloris incidat in amentiam, delirium, &c. absolvi possit, ac debeat, saltem sub conditione, etiam post multum tempus. Cæterum dolor antecedens non sufficit ad confessionem, si fit notabiliter interruptus, vel retractatus: v. g. si post illum convertas te ad aliud negotium omnino diversum; in quo casu, quamvis positive nondum dimiseris voluntatem confitendi, tamen pro praxi breviter

R. P. Nicol. Mazzotta Theol. Mor. Tom. III.

renovandus est dolor. A fortiori, si retractetur dolor de mortalibus, quod fit per quodcumque mortale postea commissum, quia sic destructum est jam propositum non peccandi de cætero. Si autem quis unico actu doluit de mortalibus simul, & venialibus, & postea venialiter peccat, putant Lug. Arr. Dicast. Pallav. Tamb. & alii communiter, dolorem illum non revocari quoad mortalia, quia erat virtualiter multiplex, & ideo remanet voluntas non peccandi graviter: similiter, si uno actu doleas de multis venialibus, & postea committas unum eorum saltem levius, non censetur revocari quoad reliqua: Doctores cit.

Quæres tertio; An idem dolor physice præteritus possit sufficere pro pluribus absolutionibus?

Respondeo affirmative, dummodo fiat intra tempus, quo censetur dolor ille moraliter perseverare: v. g. si quis statim post absolutionem addat novum peccatum oblitum, & iterum absolvatur sive ab eodem, sive ab alio Confessario: & similiter, si quis instante morte absolvatur nondum integre confessus, & postea remittente periculo compleat confessionem, potest iterum sine novo dolore absolvi: Ledes. Sal. Escob. Henr. Averl. Arr. Platel. Dian. Dicast. Tamb. Illf. & alii communiter, idque indubitatum apud Doctores inquit Moya; & ratio est, quia sic dolor perseverat virtualiter in aliquo suo effectu, quamvis tenui, & imperceptibili, & per novam confessionem ordinatur tanquam nova materia proxima ad novam absolutionem. Neque obstat Prop. cit. damnata ab Inn. XI. quia hæc sententia est probabilissima, quidquid dixerit Croix.

CAPUT II.

Quid de Contritione Perfecta?

CONTRITIO perfecta, prout distinguitur ab attritione, est *Dolor, & detestatio de peccatis ex motivo charitatis*, hoc est ex bonitate divina secundum se digna, ut diligatur, & ita à contrito dilecta. Hinc Actus Contritionis est formaliter, vel saltem præsuppositive amor Dei perfectus; unde à Trid. *sess. 14. c. 4.* vocatur *Contritio charitate perfecta*, & simul est odium peccati, quia Deo malum est, adeoque super omnia mala. Sed explananda latius sunt hæc duo, *Motivum Contritionis, & Odium peccati super omnia.*

§. I.

De motivo Contritionis.

PUTARUNT aliqui apud Suar. d. 4. s. 2. n. 13. Contritionem posse procedere ex motivo Religionis, vel justitiæ, vel alterius virtutis moralis respicientis Deum; adeoque ad eam eliciendam sufficere detestari peccatum, quia est contra Dei cultum, contra Divinum jus proprietatis, &c. Sed Vasqu. & alii merito vocant id erroneum; Primo, Quia ex Trident. supra cit. Dolor conceptus ex turpitudine peccati non est contritio, de qua loquimur, sed proprie Attritio; atqui dolor conceptus ex motivo Religionis, Justitiæ, &c. est conceptus ex turpitudine peccati; peccatum enim est turpe, quia opponitur honestati Religionis, vel aliis virtutibus moralibus respicientibus Deum, etiam præscindendo ab omni pœna: ergo, &c. Secundo, Quia, ut bene arguit Gormaz num. 267. contritio est odium peccati super omnia mala simpliciter, ita ut homo per illam potius eligat suam annihilationem, quam Dei offensam; atqui per actum ex motivo Religionis hoc nequit eligere; cum per talem virtutem nequeat dicere: *Volo annihilationem mei, ut existat cultus Divinus à me ponendus*; hoc enim fert contradictionem: ergo, &c.

Idem dicendum est, si doleas ex motivo gratitudinis, nempe, quia offendisti Deum, à quo summa beneficia Creationis, Redemptionis, &c. acceperis; quia non habes pro objecto bonum Dei, sed honestatem gratitudinis, nec proinde detestaris peccatum super omnia, seu in quantum est summe detestabile; est enim detestabilius, in quantum opponitur Deo secundum se, quam in quantum opponitur gratitudini, obedientiæ, &c. Gobat. tr. 6. num. 60. Lug. & alii passim. Itaque motivum unicum contritionis perfectæ est sola Dei bonitas secundum se, ita ut doleas, quia offendisti Deum summum in se bonum summo amore dignissimum, cui servire debueras propter seipsum, suamque summam amabilitatem, seu perfectiones infinitas, etiamsi nihil beneficiorum ab eo accepisses, aut speraturus esset. Atque hic actus dicitur à Tridentino *Contritio Charitate perfecta*; habet enim pro fine Deum secundum se dilectum amore, amabili, ac benevolentis; & non ut bonum contrito; quia sic esset amor concupiscentiæ, qui tenderet

ret in Deum, in bonum sibi, adeoque non esset amor, & dolor super omnia simpliciter. Porro contritio perfecta, uti etiam amor Dei perfectus, justificat peccatorem ante absolutionem, juxta dicta q. 1. c. 1. cum sit etiam Sacramentum in voto.

Infers primo, Contritionem debere se extendere ad omnia mortalia, quia est ex motivo excludente omnia. Non tamen requiritur, ut se extendat ad omnia formaliter, ita ut contritus debeat singula detestari per singulos actus, aut saltem uno actu omnia distincte tunc cognita, putarunt Sylv. Can. Medin. & alii apud Vasq. & Dian. p. 3. t. 4. r. 118. quia nec id est moraliter possibile, præsertim peccatori innumeris peccatis onusto; nec opus est antecedenter omnia recogitare, ut patet in Publicano, Zachæo, & Latrone in Cruce, qui subito proruperunt in actum contritionis perfectæ; nec aliquando expedit singula considerare, ob periculum infirmandi dolorem, juxta dicta cap. antecedenti. Imo nec requiritur, ut dicas, *Detestor omnia mea peccata. &c.* sed satis est, si uno eorum distincte cognito, doleas de illo ex motivo bonitatis Divinæ, quia, quamvis talis actus expresse non tendat ad alia, quorum es etiam reus, tamen ratione motivi universalissimi virtualiter se extendit ad omnia, & singula mortalia, causatque proinde remissionem omnium: quod autem contra id objicitur, ex Catec. Rom. c. 6. est consilii, non præcepti: Doctores communiter cum Suar. d. 3. l. 6.

Infers secundo, Non opus esse, ut talis contritio se extendat etiam ad venialia; quia ex motivo bonitatis Divinæ haberi potest dolor, & detestatio de illis tantum peccatis, quæ pugnant cum amore Dei amicabili, quæ sunt sola mortalia. Neque obstat, quod summa Dei bonitas sit motivum de se universale etiam ad detestanda venialia, & mereatur talem appretiationem sui, vi cuius excludatur etiam affectus ad illa; nam est utique tale secundum se, sed non semper æque universaliter movens; cum ex eo possit voluntas creata detestari tantum, quidquid solvit amicitiam Dei, & tunc contritio se extendit ad sola mortalia; vel quidquid plene deliberate fit contra Deum, & tunc contritio se extendit etiam ad venialia deliberata; vel demum quidquid aliquo modo displicet Deo, & tunc contritio se extendit etiam ad venialia subreptitia, estque omnium perfectissima, & in praxi ponenda, qui enim ad hanc non aspirat, vix perveniet ad prædictas: Croix num. 739.

Simi-

Similiter bonitas Dei est quidem dignissima tantæ appretiationis, vi cuius excludatur affectus etiam ad quæcunque venialia; at hinc non sequitur, quod illam digne non appretiet, qui non excludit etiam venialia: quamvis enim non appretiet, quantum meretur, tamen simpliciter digne appretiat, quia potius vult subire omnia mala, quam illam, ejusque amorem amicabilem deserere.

§. II.

De odio peccati super omnia.

CONTRITIO perfecta detestari debet peccatum, ut malum Deo, adeoque super omnia simpliciter mala creata, ita ut contritus debeat esse saltem virtualiter, & implicite ita comparatus, ut potius velit omnia omnino bona amittere, etiam vitam, gloriam, felicitatem, &c. Item omnia simpliciter mala subire etiam gehennam, sui annihilationem, &c., quam peccare. Et ratio est evidens, quia alioquin nec Deum appretiare super omnia, nec odio haberet peccatum appretiative super omnia, & consequenter convinceretur, non amare bonitatem Dei secundum se, sed ut bonam sibi, vel aliis. Itaque homo vi actus contritionis pluris æstimat malum, quod per suum peccatum factum est Deo, quam quodcunque malum sui, vel totius universi; & similiter pluris æstimat reparare hoc malum, quam comparare sibi quodvis bonum, postponitque illi omnem suam felicitatem, etiam vitam, etiam æterna gaudia.

Dixi *Saltem virtualiter, & implicite*; nam non est opus, imo multis non expedit, facere comparationem explicitam inter peccatum, & alia mala; cum enim hæc plerumque à nobis magis sensibilibus cognoscantur, & vivacius terreant, contingere posset, ut eorum expressa consideratio impediret efficacem detestationem peccati, ut notant Doctores communiter cum D. Bonav. in 4. d. 16. a. 2. q. 1. ideoque Tambur. l. 1. Conf. c. 1. num. 6. monet Confessarios excitantes pœnitentem ad contritionem, ne descendant ad particularia; quæ Dei sunt amoris postponenda: v. g. non oportet dicere, *Super divitias, filios, honorem, vitam, &c.* sed satis est dicere, *Super omnia Deum diligo, propter quem omnia peccata detestor, & execror.* Imo addit Croix num. 732., neque ad contritionem requiri, ut quis virtualiter, & implicite dicat, se malle infernum, quam Deum offendere, quia

non est possibilis casus, quo quis ad vitandum infernum indigeat peccato: hinc foret potius inutile se vexare in ejusmodi comparationibus, cum prudentis non sit conditionate deliberare de quibusdam eventibus præter intentionem omnis virtutis occurrentibus. Est itaque factis, ut voluntas contrita sit ita disposita, ut non sit desertura Deum pro quovis alio suo bono, sed potius electura sibi quodvis malum, si necessarium foret ad vitandam Dei offensam, quia Deo malum est.

Quæres, An per contritionem remittatur non solum peccatum, verum etiam tota pœna etiam temporalis?

Respondeo, Etsi multum pœna temporalis remittatur, non tamen semper tota hæc pœna, ex Trident. *sess. 6. c. 14. can. 30.*, & *sess. 14. de Pœnit. c. 8. & can. 12.* Sic etiam ob contritionem remissum fuit David adulterium, & homicidium, sed in pœnam mortuus est infans ex adulterio natus 2. Reg. 12. Putant tamen Suarez, d. 10. f. 3. Lug. & alii, cum culpa semper remitti aliquid pœnæ etiam temporalis: sed manet incertum, quam diuturna pœna temporalis per se loquendo maneat persolvenda post remissum quodvis mortale.

C A P U T III.

Quid de Attritione?

ATTRITIO est Dolor; & detestatio peccati non ex motivo charitatis, sed alterius virtutis moralis, ideoque vocatur à Tridentino *Contritio imperfecta*. Itaque videnda sunt Primo ejus motiva: Secundo, An se sola sufficiat ad justificationem in Sacramento Pœnitentiæ, an vero requiratur etiam contritio, vel amor benevolus Dei saltem remissus?

S. I.

De motivis Attritionis.

HÆC enumerantur à Trid. *sess. 14. c. 4.* Et Primum est, *Turpitude peccati*: Secundum *Gehennæ*, & *pœnarum metus*: Tertium *Amisio præmii*, seu gloriæ, quod tertium, quamvis explicite non dicatur à Trid. cit. implicite tamen dicitur, ut inferunt Doctores communissime; nam ad gehennam pertinet etiam pœna damni, quæ est amisio Gloriæ, & item Gratia, cui debebatur Gloria. Itaque

I. Tur-

I. Turpitude peccati est inhonestas, quam habet peccatum relate ad legem Dei prohibentem, & ad virtutem, contra quam peccatur: item ad naturam rationalem, & ad rectam rationem, dummodo hæc saltem confuse concipiantur ut intimantes legem Dei. Inest etiam omni peccato realis turpitude, divinæ offensæ, irreverentiæ, ingratiitudinis, inobedienciæ, temeritatis, &c. quæ ideo dicuntur motiva communia, ac præterea inest cuivis peccato specialis, ac propria turpitude per oppositionem specialem honestati virtutis, quod proinde dicitur motivum speciale. Attritio ex aliquo prædictorum motivorum pertinet ad virum ingenuum; debet tamen esse supernaturalis, juxta dicta cap. 1. ita ut ejus motivum cognoscatur lumine Fidei, puta, ut proprium virtutis moralis elevantis hominem ad statum supernaturalem, ut inquit Suar. d. 5. s. 2. & sic ex inspiratione Spiritus S. ipsa attritio eliciatur.

An autem detestatio peccati ex motivo hujus turpitudinis, quod scilicet sit contra Deum auctorem naturæ, possit esse supernaturalis, & sufficiens? Est dubium. Negant Suar. Con. & alii, quia hic actus respiciens tale motivum naturaliter cognoscibile, non potest esse, nisi naturalis. Affirmant Scot. Ripal. Lug. & alii, quia actus etiam ex motivo naturali potest esse supernaturalis ex auxilio Dei supernaturaliter influente. Equidem, cum utraque sententia sit probabilis, censeo, priorem in praxi tenendam, ne exponatur Sacramentum periculo frustrationis, ex Prop. 1. damnat. ab Inn. XI. supra recensita.

II. Metus gehennæ esse potest motivum detestandi mortale ob vitandas æternas pœnas, Dei inimicitiam, perpetuum cum dæmonibus consortium, &c. Item metus pœnarum esse potest motivum detestandi venialia ob pœnas Purgatorii, ob remorsus conscientiæ, anxietates, scrupulos, ariditates, &c. Atque hæc attritio pertinet ad servum, quia est ex metu; sed, quamvis sit servilis, non est tamen serviliter servilis, cum excludat voluntatem peccandi etiam conditionatam, ut infra explicabimus. Si quis vero doleat de peccato ob metum infamiæ, ærumnæ temporalis, infirmitatis, mortis infligendæ à Judice, &c., communiter non est attritio disponens juxta Trid. ad Sacramentum pœnitentiæ, quia, cum eliciatur ex motivo naturali, est communiter naturalis; ideoque cum ea stare possit voluntas interna peccandi

saltem conditionate, si non ferret infamiam, ærumnas, &c. At, si quis doleat de peccato ob metum earundem peccatorum temporalium hujus vitæ, ut infligendarum à Deo vindice peccati, Con. Hurt. Suar. & alii communiter dicunt, sufficere pro attritione, quod etiam indubitatum dicit Gob. n. 47., quia sic est dolor, & detestatio peccati ob malum, prout infligendum à Deo; adeoque cum respectu ad Deum offensum, & quidem lumine fidei cognitum, ut supponitur; & dolor ita excitatus ex motivo respiciente Deum sine dubio, inquit Hurtad. absterret, & avertit animum à quocunque peccato: ergo &c. satis est pro attritione saltem venialium, cum sic esse possit honesta, supernaturalis, & efficax. Quæ sententia est probabilissima auctoritate, & ratione, ita ut Gob. dicat indubitatum, & Arriag. omnino certam: quare non subiacet Prop. i. damnatæ ab Inn. XI., juxta dicta c. i.; quidquid dixerint Can. Pasq. Croix, & alii.

III. Spes præmii, & gloriæ esse etiam potest motivum attritionis, seu detestandi mortale, eo quod per illud amissa sit vita æterna, æterna gaudia, jus ad gloriam, item gratia, & amicitia cum Deo, virtutes supernaturales, &c. item detestandi venialia, quia per ea redditur homo indignus multis gratiis actualibus, speciali protectione Dei, fervore spiritus, singulari gloria, vel gaudio accidentali in Cælo, &c. Attritio ex his motivis pertinet ad mercatorem, quia oritur ex spe, supernaturali tamen, ideoque & ipsa esse potest honesta, supernaturalis, & efficax, excludens voluntatem peccandi etiam conditionate, juxta infra dicenda.

Ex dictis infers. primo, Attritum ex quocunque ex tribus motivis expositis dolere, ac detestari peccatum, tanquam Dei offensam; ideo enim dolet, quia Deum offendit, à quo scilicet, vel placabili sperat gloriam, & gratiam, vel vindice timet gehennam, & pœnas, vel domino virtutum, horrorem haurit suæ turpitudinis, & dissonantiæ. Habet ergo pro objecto sui doloris bonitatem quidem Dei, non tamen secundum se, & ut finem *Cui*; sed ut bonam sibi, ita ut ipsemet dolens sit finis *Cui* talis doloris; adeoque, etsi doleat, se Deum offendisse, dolet tamen ultimate, non quidem positive, sed negative, ob bonum sui, & in hoc attritio differt à contritione, quia hæc respicit bonitatem Dei, secundum se, & in finem *Cui*.

Infero secundo, Attritum detestari peccatum super omnia mala sibi; quia ipse est finis *Cui*. Hinc attritus non detestatur peccatum super omnia mala simpliciter, sed cum addito, v. g. qui odio habet peccatum ex motivo inferni apprehensi cum reatu condignitatis ad illum, eligeret potius infernum sine tali reatu, quam peccatum, quod essentialiter fert talem reatum; licet non esset per illam attritionem positive etiam dispositus, ut ex odio inferni etiam apprehensi sine tali reatu eligeret potius infernus, quam peccatum; sed ab hoc præscindat; cum non sit contra, sed supra suum motivum, de qua re fusius §. sequ.

§. II.

De sola attritione absque contritione, aut amore formali Deo.

CERTUM est, attritionem se sola non sufficere ad justificandum peccatorem extra Sacramentum pœnitentiæ: videndum, an se sola sufficiat ad justificandum in hoc Sacramento, ita ut peccator ex attrito per Sacramentum fiat contritus, hoc est justificatus ejus valore, & gratia?

I. Negarunt olim Magist. Victor. Rich. Bonav. Alens. & Okam. apud Suar. d. 20. s. 1., putantes, attritionem se sola non esse sufficientem, & proximam dispositionem ad hoc Sacramentum, sed necessariam omnino esse contritionem. Sed hæc sententia communissime censetur certo falsa: Primo, quia Sacramentum pœnitentiæ ex communi sensu Ecclesiæ dicitur Sacramentum mortuorum, & nunquam esset tale, si necessario prærequireret contritionem, quæ per se ante Sacramentum vivificat; Secundo, quia cap. *Si Presbyt. 26. q. 61.* Jul. Pap. dicit: *Si Presbyter pœnitentiam morientibus abnegaverit, erit reus animarum:* quod non esset verum, si ad absolutionem necessaria esset contritio; nam, si contritio præcessit, adhuc sine absolutione moriens salvabitur: si non præcessit, adhuc cum absolutione per adversarios damnabitur: ergo nullatenus Presbyter dici posset reus animarum.

II. Negant hodie Jansen. Esti. Molan. Macar. Haverman. Dalaverdure, Farvaques, Castr. Le Drau, & nonnulli alii Doctores Lovanien. apud Plarel

num. 694. putantes, sufficere quidem in Sacramento pœnitentiæ attritionem, dummodo tamen ei adnectatur aliqualis amor formalis, quo diligatur Deus secundum se: hunc autem amorem nolunt debere esse perfectum, quia sic se solo justificaret extra Sacramentum: quare requirunt amorem quendam saltem imperfectum (quem vocant amorem Dei initialem) sive quia movetur simul ex divina bonitate secundum se, & simul ex metu gehennæ, per quod deficit à contritione perfecta, qua unice movetur ex Dei bonitate; sive quia est amor debilis, & remissus, & non ex toto corde, prout requiretur ad justificationem extra Sacramentum, & pro hac sententia Delaverdure citat ex Thomistis Cajet. Victor. Contenson., & ex Soc. Jesu Tol. Comitol. Filluc.

Dico: Attritio, etiamsi nullam involvat formalem dilectionem Dei secundum se, est sufficiens dispositio ad justificationem in Sacramento pœnitentiæ: ita communissima Doctorum sententia apud Platel. Putean. Becan. Gorm. & Lug. d. 5. num. 233., exceptis paucis supra citatis, quorum etiam aliqui apud Pallav. canunt palinodiam.

Ratio desumi potest, Primo, ex Trid. *sess. 14. c. 4.* ubi satis aperte id declarat; ait enim, quod attritio, *Quæ ex turpitudine peccati, vel ex gehennæ, & pœnarum metu concipitur, si voluntatem peccandi excludat cum spe veniæ . . . quamvis sine Sacramento pœnitentiæ per se ad justificationem perducere peccatorem nequeat, tamen eum ad Dei gratiam in Sacramento pœnitentiæ impetrandam disponere.* Satis ergo per Trid. est, si attritio excludat voluntatem peccandi, & includat spem veniæ, ut disponat ad gratiam in Sacramento; atqui hoc totum habet attritio, etiamsi nullam involvat formalem dilectionem Dei secundum se: ergo, &c. Neque dicas, Trid. loqui de dispositione remota; nam hoc habet attritio etiam independentem à Sacramento: loquitur ergo de dispositione proxima ad impetrandam gratiam in Sacramento. Secundo, ex absurdo; si enim ad Sacramentum pœnitentiæ requiretur semper aliqua dilectio Dei secundum se, semper haberetur justificatio ante Sacramentum: nam ex Scripturis huic dilectioni universim promittitur justificatio, ut 1. Joan. 8. *Omnis, qui diligit, ex Deo natus est;* & Joan. 14. *Qui diligit me, diligetur à Patre meo.* Nec usquam in Scripturis limitatur hæc promissio ad dilectionem intensam, vel

vel excludentem aliud commotivum distinctum à bonitate divina, & quidquid in contrarium dicitur, arbitrarie dicitur; sive enim dilectio Dei secundum se sit remissa, sive intensa, semper est ejusdem speciei ex motivo suo formali, ex quo semper habet, ut appreciative ex toto corde amet Deum super omnia simpliciter, ideoque semper sufficiat ad justificationem: hinc *Quicumque parvus sit dolor, dummodo ad contritionis rationem sufficiat, omnem delet culpam*, ut inquit D. Th. in 4. d. 17. q. 2. Neque obest, quod Catech. Rom. c. 7. requirat contritionem vehementem, acrem, & intensam; nam seipsum explicat dicens, *Omni- bus rebus Dei amorem anteponendum esse*; quasi dicat: contritionem debere esse vehementem, &c. hoc est ex genere suo maximam appreciative in præferendo Deum omnibus rebus, quod utique habet ex objecto formali, etsi ipsa non sit intensissima. Similiter neque obest justificationi extra Sacramentum, si dilectio Dei secundum se sit simul dilectio sui ob metum pœnarum, vel spem præmii. Nam, sive non admisceat, sive admisceat etiam hæc motiva attritionis, semper stat, quod, prout procedens ex motivo charitatis, sit vera, & formalis dilectio Dei secundum se, ac super omnia simpliciter: ergo, ut justificet, non est necesse, ut positive excludat consortium alterius motivi, & unice eliciatur ex motivo charitatis: & ratio à priori est, quia nullus actus supernaturalis per se pugnat cum actu charitatis perfectæ. cum omnes sint ex impulsu Dei, qui in se charitas est, & Deus non pugnet cum seipso. Quod autem dicitur Joan. 14. *Perfecta Charitas foras mittit timorem*, Patres communiter intelligunt de timore immoderato, inordinato, & serviliter servili, cujusmodi non est timor supernaturalis.

Objicies primo: Trid. *sess. 6. c. 6.* requirit ad Sacramentum pœnitentiæ actum, *Quo Deum, tanquam omnis justitiæ fontem, diligere incipiamus*: ergo præter actum attritionis requirit etiam dilectionem Dei.

Respondeo, Distinguendo consequens, requirit dilectionem Dei secundum se, nego; dilectionem Dei, ut est bonum nobis, conc. Nota diligenter verba Trid. non enim dicit, requiri actum, quo Deum *diligant*, sed quo *diligere incipiant*, atqui incipiunt diligere Deum per puram attritionem ex metu gehennæ, & pœnarum,

rum, qui est actus timoris Dei vindicis, ut expresse habetur Eccl. 15. *Timor Dei initium Dilectionis ejus*: ergo, &c. Idem est de attritione ex spe præmii, & gloriæ, qua diligimus Deum, ut bonum nobis, quod expresse asserit Trid. illis verbis: *Tanquam omnis justitiæ fontem*, id est gratiæ justificantis. Igitur, si per dilectionem Dei initialem intelligant adversarii dilectionem Dei, ut est bonum nobis, hæc utique imbibitur in ipsa attritione supernaturali, qua certe incipimus Deum diligere, quatenus per eam amamus Deum, ut bonum nobis, & sic per eandem impetrata gratia justificationis in Sacramento disponimur ad postea diligendum Deum, ut in se bonum, seu amore formali charitatis. Si vero intelligant dilectionem Dei secundum se, gratis omnino eam requirunt ad valorem Sacramenti; cum neque eam eruant ex Trid., neque ex ullis Scripturæ locis; quod enim dicitur 1. Jo. 3. *Qui non diligit, manet in morte*, intelligi debet de charitate habituali, non actuali; aliter infantes post baptismum essent in mortē; unde etiam patet, sententiam nostram, tum auctoritate Trident., tum communi sensu Doctorum, tum etiam communi usu fidelium, esse probabilissimum; imo & moraliter certam; adeoque tutam in praxi, & oppositam valde tenuiter probabilem.

Dices: Alex. VII. vetuit sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, ne quis alterutram ex his sententiis *Audeat alicujus censuræ, alteriusve injuriæ, aut contumeliæ non taxare*: ergo judicavit, sententiam oppositam adhuc esse probabilem; & cum ejus decretum fuerit post Trid., sequitur pariter, quod post Tridentinum nihil sit assertum pro nostra sententia.

Respondeo. Nego consequentiam: nam Pontifex ab hoc præscindit, & expresse dicit, se prohibere, &c. ut compescantur dissidia, quæ violant charitatem, & pacem. Cæterum non est censura theologica dicere aliquam opinionem esse improbabilem, cum sic tantum sit dicere, quod careat gravi fundamento; sed esset censura dicere, quod sit *Temeraria, &c.* quod non dicimus. Quod autem tale decretum sit post Trid. solum infert, quod à Trid. nihil sit assertum authentice per claram definitionem in Canonibus: non tamen quod nihil sit assertum doctrinaliter in Capitibus, ex quibus moraliter certe licet inferre nostram sententiam.

Objicies secundo rationem, *Detestatio peccati ex solo metu gehennæ tacite, habet adjunctum hunc affectum:*

Peccarem, si gehenna non esset, qui utique est affectus malus: ergo, ut attritio sit honesta, & supernaturalis, requirit etiam dilectionem Dei secundum se: Secundo, Detestans peccatum ex solo metu pœnæ non curat de hoc, quod peccatum sit malum Deo, sed tantum, quod sit malum sibi, adeoque tacite dicit, *Non detestarer, si tantum esset malum Deo*, quod certe est affectus pravus: ergo, &c.

Respondeo, Nego utrumque antecedens, utpote damnatum à Trid. *sess. 14. c. 5.* contra Lutherum; & iterum ab Alex. VII. Prop. 14. quæ sic habet: *Timor gehennæ non est supernaturalis*; & expressus Prop. 15. *Attritio, quæ ex gehennæ, & pœnarum metu concipitur, sine dilectione benevolentia Dei propter se non est bonus motus, & supernaturalis*; quæ propositio fuit Baji, Jansen. & aliquorum Rigoristarum: & ratio damnationis etiam est, quia, qui detestatur peccatum etiam ex solo metu gehennæ, ex hoc ipso excludere debet omnem voluntatem peccandi, tum absolutam, tum conditionatam; si enim tacite habeat hanc voluntatem conditionatam, *Peccarem, si gehenna non esset*, hæc voluntas est peccatum, ut patet, adeoque fert gehennam. Idemque est, si tacite habeat hanc voluntatem, *Non detestarer, si tantum esset malum Deo*. Neque dicas, cessante motivo detestandi, cessat detestatio: ergo, si cessaret metus pœnæ, non detestaretur peccatum: ergo virtualiter dicit, *Non detestarer, si non esset pœna*; ut etiam patet in eo, qui projicit merces ex metu naufragii. Nam contra, nego secundam consequentiam. Cessante metu pœnæ, solum infertur, quod tunc non detestaretur peccatum ex tali motivo, at neque positive infertur, quod tunc non detestaretur ex alio motivo per alium actum, cum ab hoc præscindatur; neque ullatenus infertur, quod nunc virtualiter dicat, *Non detestarer, si non esset pœna*; si enim hoc virtualiter diceret, sibi contradiceret. Paritas non est ad rem: voluntas conditionata retinendi merces non impedit, quominus reipsa projiciat merces, & sic evadat naufragium; at voluntas conditionata retinendi peccatum, si non esset pœna, est novum peccatum, & reatus novæ pœnæ; & ideo nequit haberi in eo, qui detestatur peccatum ex metu pœnæ. Neque replices: qui odit peccatum ex metu pœnæ, magis odit pœnam, quam culpam; hoc autem non videtur adeo ordinatum, nisi etiam accedat dilectio Dei; quia se solo
videtur

videtur non curare de hoc, quod peccatum sit malum Deo. Nam contra: inordinatum non est plus fugere pœnam, quam culpam, si simul reipsa plus fugiatur culpa, quam pœna, quod hic fit; nam attritus odit quidem magis pœnam, quam culpam, in quantum ex odio pœnæ movetur ad odium culpæ; at sub alia ratione magis odit culpam, in quantum ordinat odium pœnæ ad odium culpæ, eoque utitur tanquam medio ad odium culpæ; & ideo, si minus signate, exercite saltem curat, quod peccatum sit malum Deo.

Objicies demum: Nemo adultus est dispositus ad habitum fidei, vel spei, nisi præcedat actus fidei, vel spei: ergo neque ad habitum charitatis, nisi præcedat aliquis ejus actus; & confirmatur: qui offendit Principem, non videtur dispositus ad ejus amicitiam, si petat veniam, dicens, illam petere unice ex metu: ergo, &c.

Respondeo, Conc. consequentiam, si loquamur extra Sacramentum; at in Sacramento Deus ex meritis Christi confert attrito habitum charitatis, & gratiæ, ut clare eruitur ex Trid. Ad Confirmationem, peccator per attritionem non est utique ex se dispositus, &c. at ex benignitate Dei est rite dispositus, ut in Sacramento includente merita Christi recipiat Dei amicitiam.

Infers ex dictis contra Card. Sot. & Nav. neque requiri, sive ad valorem, sive ad fructum Sacramenti, contritionem putatam, ita ut pœnitens, etsi reipsa non sit contritus, prudenter tamen putet, se esse contritum. Si enim attritio ex voluntate Christi sufficit, nulla est ratio requirendi talem existimationem; cum hæc potius sit error, quem non est credibile à Christo specialiter requiri ad valorem, vel fructum Sacramenti.

CAPUT IV.

Quid de Proposito?

PROPOSITUM est *Voluntas non peccandi de futuro*, & hoc requiritur ad justificationem, sive intra sive extra Sacramentum, cum sit pars essentialis contritionis generice acceptæ, ex Trident. *sess. 14. c. 4.* Agendum de Proposito I. Quoad mortalia: II. Quoad venialia.

§. I.

De Proposito quoad mortalia.

QUOAD mortalia propositum esse debet Efficax, Firmum, & Universale. Itaque

I. Efficax est, si absolute excludat voluntatem peccandi mortaliter, dicendo *Volo, & decerno imposterum non peccare, omnemque occasionem proximam peccandi deferere.* Quare non sufficit velleitas; quia hæc est actus conditionalis, qui non excludit absolute, & simpliciter voluntatem peccandi, ut requiritur ex Trident. cit. Si ergo Consuetudinarius dicat: *Vellem utique abstinere imposterum à relapsu, sed non possum absolute velle sine his voluptatibus vivere,* non est dispositus; nam debet ita efficaciter velle, ut malit potius his carere, imo & omne malum generatim perpeti, quam iterum relabi: Nav. Suar. d. 20. s. 4. & alii communiter, quidquid dixerint Viêt. Ledef. Con. Cajet. & alii.

Objicies: Propositum non potest esse efficax, nisi habeat adjunctam spem aliquam non relabendi; sed multi peccatores, præsertim consuetudinarii, hanc spem habere non possunt, cum nequeat illis apparere tale objectum, ut moraliter possibile, & probabiliter futurum, ut requiritur ad spem: ergo, &c.

Respondeo: Primo, nego majorem; nam D. Petrus post revelationem Christi de sua negatione non poterat sperare oppositum, & tamen tenebatur proponere, se non negaturum; sufficit ergo ad propositum, ut adsit desiderium efficax cavendi mortale, dicatque efficaciter, *Quantum in me est, illud absolute, & simpliciter nolo, etsi non adsit spes, &c.* Secundo, Omnia majore, nego minorem; quamvis enim intellectus judicet, & voluntas timeat, se relapsuram, tamen ideo debet pro adjutorio recurrere ad Deum, sicque potest erigi ad spem aliquam de hoc, quod mediante Dei adjutorio non relabetur; & hæc spes sufficit ad propositum efficax.

II. Firmum censetur propositum, si tunc, cum eligitur, absolute, & simpliciter velis perseverare imposterum in illo; si enim sit talis, evidens est, ut quamdiu manet in voluntate, tamdiu nequeat secum compati consensus in novum peccatum mortale. Hinc ad ex-

plo-

plorandam præsentem dispositionem animi pœnitentis, & propositum non peccandi de cætero, inquit Cornel. à Lap. in ep. Jac. 2. posse aliquando à Confessario interrogari: v. g. vir nobilis, qui se accusat de duello, an, si iterum esset in eadem, aut simili occasione, adhuc vellet duellare; quia multi horum retinent principia vitiosa, v. g. duellum, si offeratur, acceptandum &c. quæ nunquam deponunt, ne in confessione quidem, ideoque nec habent firmum, & serium propositum non peccandi de cætero, cum voluntas non sit ab his actu averfa; &, si adesset nunc occasio, acceptaretur juxta ea principia. Notant tamen Val. Laym. & alii passim, quod si quis considerata sua fragilitate, malis habitibus, &c. merito timeat, imo etiam existimet, se ad vomitum rediturum, id tamen nihil obest firmitati propositi, si vere, & serio resolvat imposterum non peccare; quia illa existimatio est ex parte intellectus, & propositum ex parte voluntatis, quæ duo possunt simul esse in eodem homine; quamvis enim ex illa existimatione oritur in voluntate timor propositi defecturi, tamen etiam ex Dei adjutorio oritur spes non defecturi, & hac spe fundatus recidivus potest etiam firmiter proponere. Cæterum non est signum certum, quod propositum non fuerit firmum, si post illud relapsus sis in idem peccatum; cum potueris tunc firmiter nolle imposterum relabi, & deinde mutare voluntatem, ut accidere etiam potest in rebus humanis. Quare ad firmitatem propositi non requiritur, ut sit etiam constans in re, seu ut diu reipsa duraverit; quia sic nemo posset absolvi, nisi post diurnam experientiam talis constantiæ, ut falso putarunt Jansen. & complures Rigoristæ damnati ab Alex. VII. Prop. præsertim 17. *Per illam praxim mox absolvendi, ordo Pœnitentiæ est inversus.* Sufficit ergo ad firmitatem propositi, si hic & nunc absolute, & simpliciter velis perdurare in illo, uti est dictum. Notat tamen Lugo d. 14. n. 160. qui efficaciter, & serio proponit, non ita facile statim oblivisci sui propositi, sed saltem per aliquod tempus perseverare in illo; ideoque frequentem, vel immediatum relapsum, præsertim si vehementior occasio non intervenerit, esse quandoque signum propositi infirmi, & inepti, quod fac videat Confessarius.

III. Universale est propositum, si se extendat ad omnia mortalia imposterum cavenda; atque ita debere esse communis-

munissime docent Doctores cum D. Thom. 3. p. q. 87. a. 1. contra Hurt. & alios paucos; cum Trid. *sess.* 14. c. 4. absolute dicat, *Cum proposito non peccandi de cætero*, ubi *ly non* est particula exclusiva omnium peccatorum in futurum: similiter Deus promisit impio veniam, *Si custodierit omnia præcepta mea*: Ezech. 18. hoc est, si custodire proposuerit. Cæterum sæpe expedit, propositum hoc universale concipi etiam universaliter; ita ut caveat pœnitens, ne sibi proponat fugere hoc, vel illud peccatum in specie, præsertim si ad hoc, vel illud se videat natura, aut habitu propensum; quia sic adest periculum infirmandi propositum. Sufficit ergo formare propositum ex motivo universali, & communi omnibus mortalibus; vel ex consideratione unius in specie minus periculosi, & ex motivo communi omnibus: Gob. n. 193.

Quæres, An propositum debeat esse formale, & expressum, an vero sufficiat virtuale, & implicitum in ipso actu doloris?

Respondeo, Sufficere etiam propositum virtuale, & implicitum in actu doloris, dummodo hic sit elicitus ex motivo universali; quia per talem actum formalem doloris excluditur voluntas peccandi de cætero: hoc ipso enim, quod quis ex motivo universali efficaciter vult non fuisse peccatum, implicite, ac indivisim vult, illud nunquam iterum fore; & cum motivum ita volendi sit universale, sequitur etiam implicite, ac indivisim, ut efficaciter nolit, ullum mortale fore: cum ergo ex Trid. loco cit. satis sit attritio, si excludat voluntatem peccandi, sequitur, ut satis sit propositum virtuale, & implicitum inclusum in ipsa attritione, saltem in eo, qui dum elicit dolorem, nihil actu cogitat de vita futura; nam, qui actu id cogitat, potest, & debet; cum tunc naturale sit, ut, si doleat de commissis, expresse proponat de futuris. Dixi, *Si doleat ex motivo universali*, puta ex metu gehennæ, spe gloriæ, aut ex bonitate divina; si autem doleat ex speciali turpitudine v. g. furti, qua talis, non videtur implicite proponere, nisi cavere furtum futurum, adeoque non habere propositum universale.

Dices: Trid. l. c. initio hujus quæstionis ait, contritionem esse dolorem, & detestationem, *Cum proposito non peccandi de cætero*: ergo: sicuti ex institutione Christi requiritur ad Sacramentum dolor formalis, ita formale propositum.

R. P. Nicol. Mazzotta Theol. Mor. Tom. III. X Re.

Respondeo, Distinguo consequens: si tunc actu cogitet de vita futura, conc. si invincibiliter de ea non cogitet, nego. Juxta hanc distinctionem conciliantur hic sententiæ oppositæ; nam Henr. Val. Tol. Cajet. Bell. & alii putant, requiri propositum formale: Dicastil. & alii plurimi apud Dian. p. 3. t. 4. r. 116. putant, sufficere virtuale; & cum utraque sententia sit probabilis, sequitur, ut in praxi tenenda sit prior à pœnitente, quando actu cogitat de vita futura; ne scilicet exponat Sacramentum periculo frustrationis. At, si de vita futura non cogitet, quod sæpe accidit, jam accedit dispositus cum proposito virtuali ad valorem, & fructum Sacramenti; quo sensu posterior sententia est tam recepta à Theologis, tamque firmis rationibus munita, ut non sit practice dubitandum de ejus veritate, ut notat Gob. t. 6. n. 205. Cæterum, quando pœnitens eliciendo propositum formale vulgo dicit, *Promitto, &c.* hæc promissio non est verum votum, neque adeo obligat sub novo, & distincto reatu sacrilegii ad non relabendum, cum sit modus loquendi vulgaris in tali materia, idemque sonet, ac *Propono*; nisi pœnitens ipse expresse intenderet votere: Sanch. l. 4. de Voto c. 1. n. 31.

§. II.

De Proposito quoad venialia.

NON requiritur, ut tale propositum sit universale, ita ut extendat se ad omnia, & singula venialia in futurum vitanda; cum nec possit rationabiliter haberi voluntas absoluta, & efficax cavendi omnia; est enim id impossibile sine speciali Dei privilegio, ut constat ex Trident. sess. 6. can. 13. & tantum posset quis proponere conditionate, *Quantum in me est, volo curare, ne unquam committam venialia*: Gob. n. 220. Itaque, qui novit, se frequenter labi in venialia, sive ejusdem, sive diversæ speciei, sufficit, si proponat: se emendaturum eorum frequentiam: Lug. d. 14. f. 9. Item, qui pluries est leviter mentitus cum causa, & sine causa, sufficit, si proponat in futurum non mentiri sine causa, eo quod mendacium sine causa dictum sit turpius officioso: Gob. n. 224. Idem quandoque magis expedit proponere cavere aliqua tantum venialia, quæ sunt graviora, vel eorum radices, aut contra quæ sentis te magis moveri: Spor. n. 338.

Item,

Item, si habeas venialia plene deliberata, aut alia femiplena, potes tantum proponere vitare priora, cum hoc sit moraliter possibile, & circa posteriora, si ea sola habeas, sufficit proponere diligentiam pro iis saltem minorandis, quantum humano modo fieri potest: Suarez d. 4. l. 3. Cæterum quodcunque sit tale propositum, debet etiam esse firmum, & efficax saltem respectu unius ex venialibus, quæ exponuntur in confessione; ideoque etiam respectu illius debet esse propositum fugiendi occasionem proximas; quia secus non censeris vere, & sincere proponere illud cavere: Croix n. 914. & alii contra Con. Laym. Tamb. An autem propositum circa venialia debeat esse formale, & expressum, an vero sufficiat virtuale, & implicitum, pendet ex doctrina dicta §. antec.

Dubium est, An habens solum venialia debeat non solum habere propositum circa illa modo explicato, sed etiam propositum cavendi imposterum mortalia? Negat Gob. n. 216. quia hanc necessitatem nulla lex tunc indicat; sed forte requiritur, inquit Croix n. 906. quia, qui suscipit Sacramentum pœnitentiæ, suscipit gratiam, quæ est forma amicitiae divinæ de se perpetuæ: ergo vult servare deinceps omnia ejus præcepta obligantia sub mortali, quod est saltem virtualiter velle cavere mortalia,

QUÆSTIO IV.

De Oris Confessione.

ORIS confessio, uti appellatur à Florentino, est *Externa, ac sensibilis accusatio proprii peccati in ordine ad absolutionem Sacramentalem accipiendam.* Sexdecim habet qualitates hic breviter explicandas, ut inde ad plures difficultates enotandas descendamus.

CAPUT I.

Quæ sint qualitates bonæ Confessionis?

SIT Simplex, Humilis Confessio, Pura, Fidelis, Atque Frequens, Nuda, & Discreta, Libens, Verecunda, Integra, Secreta, & Lacrymabilis, Accelerata, Fortis, & Accusans, & sit parere Parata.

X 2

I. Sim-